

**NEPC Summer School
Linking Research, Policy
and Practics
Logarska Dolina, Slovenija,
21. – 25. srpnja 2008.**

Javna politika sredstvo je kojim se oblikuju sektori društva kako bi odgovarali potrebama ljudi koji u njemu žive. Kako bi se to postiglo, u kreiranje javnih politika potrebno je uključiti istraživanja kako bi se prepoznale javne potrebe i stekao uvid u postojeće stanje. Nadalje, uočavanje uspješnih praksi i njihovo promoviranje kroz javne politike omogućuje uštedu i primjenu rješenja koje je pokazalo svoju učinkovitost. Takvo kreiranje javnih politika odgovara na javne potrebe, uključuje sve zainteresirane aktere u izradu javnih politika pridonoseći razvoju dijaloga u društvu. Za države koje nemaju tradiciju spomenutog načina oblikovanja javnih politika, kao što su zemlje u tranziciji, takav proces zahtijeva dodatne napore u administraciji, ali i u političkoj kulturi jer je socijalistički način upravljanja podrazumijevao uređivanje društva direktivama odozgo što se "urezalo" i u političku kulturu. Demokracija, nasuprot tomu, ide u smjeru dogovaranja, suradnje i analize u oblikovanju javnih politika i donošenju odluka. Ljetna škola koju je organizirala *Network of Education Policy Centers* u Sloveniji od 21. do 25. srpnja imala je za cilj upoznati sudionike s načinima savjetovanja u procesu stvaranja javnih politika, uključivanja spoznaja dobivenih istraživanjem i uspješnih praksi u taj proces, s posebnim naglaskom na sektor obrazovanja. Školu je vodio profesor Stephen P. Heyneman sa Sveučilišta Vanderbilt (Tennessee, SAD), stručnjak iz područja međunarodnih obrazovnih javnih politika koji svoje iskustvo duguje radu za Svjetsku banku, različite konzultantske tvrtke i nevladine organizacije. Kao predavači, na školi su također sudjelovali Alexandru Crișan, izvanredni profesor Sveučilišta u Bukureštu, te Maria Golubeva, viši znanstvenik u Centru za javne politike "Providus" iz Latvije. Predavači su pokazali iznimno poznavanje obrazovnih prilika u pojedinih zemljama što je omogućilo usporedbu stanja i smještanja pojedine zemlje u regionalni

i svjetski kontekst. Škola je okupila različite sudionike: od savjetnika u ministarstvima, preko poslijediplomanata, savjetnika u međunarodnim organizacijama, sveučilišnih profesora do predstavnika organizacija civilnog društva iz Azerbajdžana, Kazahstana, Meksika, Rumunjske, Bosne i Hercegovine, Velike Britanije, Turske, Srbije, Gruzije i Hrvatske. Predavanja i radionice bile su podijeljene u pet tematskih jedinica.

Tijekom prve tematske jedinice sudionici su bili upoznati s obrazovnim politikama u tranzicijskim zemljama. U sklopu predavanja i rasprave, identificirana su područja koja je potrebno preoblikovati u procesu prijelaza iz centraliziranoga, jednostranačkoga upravljanja s planskom ekonomijom u sustav multietničke demokracije s tržišnom ekonomijom. Kao što je spomenuto, u socijalističkom razdoblju upravljalo se direktivama, dok u demokraciji, sustav ide u smjeru prilagođavanja javnim potrebama. To je i smisao javnih politika – organizacija pojedinog sektora kako bi odgovarao javnim potrebama. Tako je u procesu preoblikovanja sektora obrazovanja potrebno ostvariti ravnopravnost pristupa svim razinama obrazovanja, oblikovati kurikulum koji će pridonositi društvenoj stabilnosti i koheziji, otvorenosti i tolerantnosti, minimalizirati mogućnosti korupcije, liberalizaciju tržišta udžbenika i ostaloga nastavnog materijala, ustroj neovisnih institucija sa zadaćom praćenja kvalitete obrazovnog sustava te oblikovati takav obrazovni sektor koji će zadovoljiti potrebe tržišta rada.

Druga tematska jedinica usredotočila se na raspravu o socijalnoj koheziji i ulozi obrazovnog sustava u izgradnji i održavanju socijalne kohezije, što je od velikog značenja u multietničkim društvima. U tom kontekstu, upravo su obrazovni proces i obrazovni sustav bitni za senzibilizaciju učenika za različitost, što podrazumijeva da obrazovni sustav promiče pozitivnu vrijednost različitosti, da se u nastavi uzimaju u obzir različita gledišta na određeni fenomen (interkulturalnost, multiperspektivnost), da nastavnici mogu izabrati udžbenike kojima će se koristiti te da se u obrazovnim institucijama razvija inkluzivna atmosfera. Na višoj razini, treba osigurati ravnopravnost pristupa svim razinama obrazovanja, stručno usavršavanja nastavnika u području ljudskih

prava te, općenito, informiranje manjinskih zajednica o obrazovnim mogućnostima kako na njihovu materinskom jeziku tako i na službenom jeziku zemlje.

Kurikulum i sustav stručnog usavršavanja nastavnog osoblja bila je tema treće tematske jedinice u kojoj su sudionici imali priliku upoznati se s politikom kurikuluma u pojedinim zemljama te prednostima i nedostacima pojedinih rješenja. Također, predstavljeni su suvremeni trendovi u ovom području.

Posljednje dvije tematske jedinice najviše su zaokupile pozornost sudionika ljetne škole te izazvale vrlo živu raspravu. Pretposljednog dana sudionici su bili upoznati s međunarodnim obrazovnim istraživanjima (International Association for the Evaluation of Education Achievement, OECD/INES, OECD/PISA, Svjetska banka, UNESCO Institute of Statistics), organizacijama koje provode ta istraživanja, načinom prikupljanja podataka, mogućnostima uspoređivanja pojedinih istraživanja te nedostacima istih. (Od navedenih istraživanja, Hrvatska je zasad sudjelovala samo u OECD-PISA 2006. istraživanju iz prirodoslovlja.) Spomenuta istraživanja imaju svojih nedostataka, što treba imati na umu, ali ipak daju okvirnu sliku stanja obrazovnih sustava te je potrebno potaknuti nadležna tijela u zemljama koje još nisu članice pojedinih programa da se uključe. Posljednjeg dana pozornost je posvećena korupciji u obrazovanju kao ozbiljnom problemu s kojim se susreću zemlje u tranziciji. Korupcija dovodi do deficita povjerenja u društvu kako na razini međuljudskih odnosa, tako i na razini funkcioniranja društva, a život postaje "skuplji" jer se zahtijeva dodatna provjera kredibiliteta osobe, tvrtke, fakulteta, diplome i sl. Zbog toga mnogi poslodavci poduzimaju iscrpnija ispitivanja kvalifikacija kandidata prilikom zapošljavanja ako se sumnja na korumpiranost određene obrazovne ustanove. S druge strane, upravo je obrazovanje mjesto gdje treba početi svaka borba protiv korupcije u društvu. Kao što se zagovara nulta tolerancija prema nasilju u školama, tako se treba zalagati za nultu toleranciju prema korupciji, nepotizmu, plagiranju i drugim oblicima nepoštenja. Ravnopravnost pristupa svim razinama obrazovanja, transparentnost kriterija pri upisu na fakultete, vrednovanje obrazovnih institucija na temelju

profesionalnih kriterija, uspostavljanje profesionalnih standarda za osoblje na institucijama visokog obrazovanja i njihova učinkovita primjena samo su neki od načina kako aktivno pristupiti borbi protiv korupcije jer jednom izgubljeno povjerenje zahtijeva iznimne napore da se ponovno zadobije.

Ova ljetna škola ponudila je sudionicima zanimljiv pregled povezanosti javnih politika, istraživanja i praksi s osobitim naglaskom na probleme na koje treba obratiti pozornost prilikom oblikovanja javnih politika. Zanimljiva predavanja i radionice, dovoljno vremena za raspravu, objašnjavanje temeljnih pojmova, analiza stanja, pregled izvora podataka i načina njihova interpretiranja te identificiranje dionika s kojima su se sudionici susreli tijekom ljetne škole daje dobre temelje za shvaćanje cjelokupnog procesa. Literatura koja je bila dostavljena sudionicima prije početka škole, kao i povratne informacije voditelja škole na završni esej koji su morali podnijeti svi sudionici, omogućuje daljnje istraživanje pojedinih tema i aktivnije bavljenje navedenim temama. Ono što je možda moglo dodatno obogatiti ljetnu školu bio bi rad na nekom konkretnom slučaju ili dokumentu, što bi sudionicima omogućilo bolji uvid u kreiranje javnih politika. Neformalna komunikacija sa sudionicima, kao i aktivno sudjelovanje u raspravama pridonijelo je razmjeni ideja, mišljenja te upoznavanju sa stanjem u drugim zemljama. Kao što je prethodno spomenuto, voditelji ljetne škole svojim su sažetim i konciznim izlaganjima, dobro odabranim vježbama i odličnim poznavanjem stanja u pojedinim zemljama sudionike škole potaknuli na osmišljavanje javnih politika, ali i na analizu postojećih.

Mario Bajkuša